

Վահան Թորոսյան

Աստվածային կոմեդիա

Մեր վաճառատան կառավարիչը հեռախոսի լսափողը կախելուց հետո մոտեցավ ինձ և ասաց.

Շուտ գնա մր. Ֆինկլշտայնի տունը և տես, թե ինչ արևելյան գորգեր կան, որոնք կարիք ունեն նորոգվելու և մաքրվելու:

Շատ լավ, ասացի և դուրս եկա անմիջապես դեպի մր. Ֆինկլշտայնի ապարանքը:

Մր. Ֆինկլշտայնը Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների միլիարդատերերից մեկն էր: Ամերիկայի շատ հարուստների տներում եղել էի շնորհիվ արևելյան գորգերի մասնագետ լինելուս, բայց մինչև այդ չէի եղել Ֆինկլշտայնի բնակարանում:

Մր. Ֆինկլշտայնի բնակարանը գտնվում էր արիստոկրատների թաղում, բլուրի ամենաբարձր կետի վրա, շրջապատված գանազան տեսակի ծառերով, որոնց յուրաքանչյուր ճյուղին դիպել էր մարդկային մկրատը և արվեստական ձև տվել:

Դեռևս ծառուղին չմտած՝ իմ դեմ տնկվեցին երկու նեգր, որոնք պաշտպանում էին մր. Ֆինկլշտայնի բնակարանի մուտքը: Անմիջապես ներկայացրի մեր վաճառատան այցետոմսը և նրանք բաց արին դուռը:

Դռանը դիմավորեց երիտասարդ և գեղեցիկ մի սպասուհի, որի սպիտակ գլխանոցը միայն մատնում էր նրա սոցիալական դրությունը: Բարևեցի սպասուհուն և երկարեցի մեր վաճառատան այցետոմսը: Սպասուհին իսկույն ինձ

հրավիրեց դեպի դահլիճ, խնդրեց նստել, իսկ ինքը հեռացավ այցետոմսը ձեռին:

Երևի երիտասարդության բյուստն է, մտածեցի,- կամ ինքը ցանկացել է, որ վարձու արվեստագետը երիտասարդ քանդակե իրեն:

Պատի օջախում դարսված էին համաչափ փայտեր, որոնց ետևում վառվում էր էլեկտրական կարմիր մի լամպ՝ սուկ վառվելու իլյուզիան տալու համար: Աջակողմյան լուսամուտներից, ծառերի արանքում, երևում էր փոթորկալի մի ծով, իսկ ծովի անմիջապես ետևը ցցվում էր հարևանի տան կտուրը:

Այս քաղաքում ծով չկա, մտածեցի, սա ի՞նչ ծով է, որ երևում է: Երբ շարունակեցի նայել, գլխի ընկա, որ փոթորկալի ալիքները չէին շարժվում սուկ դեկորացիա էր, նատուրալիստական մի նկար:

Դահլիճի խորքի մուգ-կարմիր թավշյա վարագույրները բացվեցին, ներս մտավ մի պառավ կին, չափազանց պարզ հագնված և մոմի պես դժգույն դեմքով: Ծովային պատրանքը ինձ մի վայրկյան մտածել տվեց, որ ներս մտնողն էլ դեկորացիա է այնպես նկարային դեմք ուներ, բայց ոչ, սկսեց խոսել:

Դուք եկել եք արևելյան գորգե՞րը տեսնելու:

Այո, մադամ, պատասխանեցի և ոտքի կանգնեցի:

Գնանք ցույց տամ:

Ես հետևեցի նրան:

Նա ինձ առաջնորդեց մատենադարանը և խնդրեց, որ մատենադարանի արևելյան գորգերը նորոգեմ, լվամ և արդուկեմ:

Շատ լավ, պատասխանեցի մեքենայաբար, որովհետև այդ բոլորին իմ աչքերը հափշտակված էին մատենադարանի գրքերով:

Համաշխարհային ամբողջ գրականությունն այստեղ կար, բոլորը ոսկեզօծ,
յուրաքանչյուր դարաշրջանի և ազգության գրականությունը դարսված միաշափ
հատորներով և միագույն շապիկներով: Օրինակ՝ հելլենական գրականությունը
ամբողջական դարսված էր դահլիճի արևմտյան պատի վերևում, ոչ մի անուն
պակաս չէր՝ հունական երկնքի նման կապույտ շապիկով:

Կյանքումս առաջին անգամն էր, որ խորապես նախանձեցի հարուստին: Գրքեր,
գրքեր՝ ահա իմ կյանքի երագր:

Պետք է խնդրել մադամից, որ թույլ տա աչքի անցկացնելու բոլոր գրքերը,
մտածում էի, երբ տեսա, որ պատավը գնում էր դուրս:

Պատավի ետևից ես էլ դուրս եկա և գնացի վաճառատուն կառք բերելու և
տանելու գորգերը նորոգելու և լվանալու համար:

Վերադարձիս արդեն որոշել էի խնդրել, որ ինձ թույլ տան գեթ տեսնելու
Դանտեի «Աստվածային կոմեդիայի» մեծ հատորը, որի վրա շլացուցիչ
տառերով գրված էր «Արքայական հրատարակություն»:

Վաղուց լսել էի, որ «Աստվածային կոմեդիայի» մի այդպիսի շքեղ
հրատարակություն գոյություն ունի, որի նկարագարդումը գերազանցում է
ցանկացած գրքի նկարագարդումը:

Անպայման այդ հրատարակությունը կլինի, – մտածում էի:

Երբ վերադարձա մր. Ֆինկլշտայնի ապարանքը, էլի ինձ դիմավորեց նույն
գեղեցիկ սպասուհին:

Ի՞նչ լուռ բնակարան է, ասացի սպասուհուն՝ միջանցքներով անցնելիս, որպեսզի
մի խոսք բանամ և հետզհետե հասնեմ գրքերի հարցին:

Լուռ է, այո, և շատ էլ տխուր, պատասխանեց սպասուհին:

Տխո՞ւր, ընդհակառակն, լավ է այստեղ, լուռ, խոր:

Այս հսկա տան մեջ միայն այդ պատավն է և մին էլ մր. Ֆինկլշտայնը՝ նրա ամուսինը, ուրիշ ոչ ոք չկա, շատ գործ էլ չկա, որ չտխրեն: Ես դիմավորում եմ միայն այցելողներին և ճանապարհ գցում նրանց, ճաշն էլ դրսից է գալիս, ոչինչ չկա անելու, այնքան տխրում եմ, որ երբեմն մտածում եմ գնալ դուրս, լինել գործագուրկ, բայց լինել մարդկանց մեջ, աղմուկի մեջ:

- Կարդում եմ, պատասխանեց սպասուհին, շատ եմ կարդում, «Կապույտ գրքի» վերջին համարն ամբողջ վերջացրել եմ, ուզում եք ձեզ տամ, կարդացեք:

- «Կապույտ գիրքը» չեմ ուզում, ասացի և մատենադարան չմտած՝ բռնեցի նրա ձեռքը: Չդիմադրեք:

- Մի՛ վախենաք, փսփսաց նա:

- Մի բան եմ խնդրում քեզանից:

- Պատրաստ եմ, պատասխանեց սպասուհին: Նրա դեմքի վրա հրճվանքի մի մեծ ալիք բացվեց:

Սպասի՛ր, գորգերը հավաքեմ, կասեմ:

Գորգերը հավաքեցի, հանձնեցի նեգրին, որ դարսի կառքի մեջ, և մոտենալով սպասուհուն՝

-Երիտասարդ լեյդի ասացի, թույլ տուր առնեմ Գանտեի «Աստվածային կոմեդիա»-ի մեծ հատորը:

Սպասուհին ապշած նայեց իմ աչքերին և սկսեց բարձր ծիծաղել ու հռհռալ:

Խնդրեմ, խնդրեմ:

Առանց ուշք դարձնելու կանացի հռհռոցին արագորեն վերցրի «արքայական հատորը»: Թեթև էր, փորձեցի բանալ, բայց չկարողացա, դես-դեն շուտ տվի, անօգուտ: Սպասուհին շարունակում էր դաժանորեն ծիծաղել:

Չայրացած՝ գետին շարտեցի Դանտեն:

- Այս բոլոր գրքերը կարտոնից են շինված, հարեց սպասուհին, ավելի լավ է, որ վերցնես «Կապույտ գիրքը» և կարդաս:

- Շնորհակալ եմ,– պատասխանեցի և սկսեցի քայլել դեպի դուրս:

Միջանցքից լսում էի, որ սպասուհին ծիծաղում էր անգույթ կերպով:

1929 թ.